

Könyvárverések Magyarországon 1992. január 1–2000. december 31.

Rövid visszatekintés

Már a XIX. század elején mind a gyűjtők, mind a kereskedők részéről felmerült az igény könyvárverések rendezésére. Az első jelentős magyarországi könyvaukciót Ivanics Zsigmond bonyolította le. (Ő 1807-ben Budán nyitott üzletet, amelyet 1815-ben Pestre helyezett át.) 1836 áprilisában pontokba szedett üzleti tervet juttatott el a Helytartótanácsához. Ebben évente legalább 4 aukció rendezése szerepel, nyomtatott katalógus alapján. A beadók a katalógus kinyomtatásáért számonként 6 krajcárt, az eladott könyvek után pedig 10 százalékot kötelesek fizetni. Az árverésen a tanács egy tisztviselője is részt vett, és pontosan vezette az elkelt árakat. Az első nyilvános árverés 1836. december 12–15-én került megrendezésre a Ferenciek terén a báró Podmaniczky-féle házban, az első könyvárverési csarnokban. A 44 oldalas katalógus latin nyelvű volt, és 932 tételt tartalmazott. A nagyrészt latin, német és francia nyelvű könyvek között csak kevés magyar mű található. A következő, 1837. március 14-én kezdődő árverésen 1040 mű került kalapács alá, ezek többsége is latin nyelvű volt.

A XX. században az első magyarországi aukciót a Lantos Rt. bonyolította le 1923. november 28-a és december 4-e között. Ekkor 301 könyvet, 133 kéziratot és 263 metszetet árvereztek el. A könyvek között sok értékes hungarikum, továbbá Ady, Madách, Vörösmarty műveinek dedikált első kiadása szerepelt. Két teljes sorozat került elárverezésre a francia Enciklopédiából. A kéziratok közül ki kell emelni a magyar írók, politikai személyek autogramjait, amelyekből igen széles volt a kínálat. A metszetek vonatkozásában minden fontosabb korszak, művészi irányzat és jelentős mester képviselve volt. Ezt az árverést még további 12 nagy sikerű aukció követte éves rendszerességgel. A cég 1926-ban 3 napon át tartó árveréssorozatot rendezett a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának duplumaiból és többes példányaiból. A kínálatban sok ősnymtatvány, 1711 előtti és utáni hungarikum és egy jelentős Petőfi-gyűjtemény is szerepelt. Az 1928. február 22–25-én tartott negyedik Lantos-árverésen nem kevesebb mint 446 darab 1711 előtt megjelent hungarikum került kalapács alá, pl. egy 1548-as Thúróczi-krónika és Werbőczy Tripartitumának 1578-as kiadása. A Lantos-aukciók annyira jelentősek voltak, hogy 1933-ban, a világgazdasági válság mélypontján is elkelt az árverésre bocsátott anyag 85%-a. Következő aukciójukat 1934 februárjában tartották. Ennek az volt a nevezetessége, hogy a tételek nagy részét a Nagy-Magyarország városairól és várairól készült metszetek, könyvek, továbbá jelentős ősnymtatványok tették ki. 1934 tavaszán pedig egy első kiadásokból álló gyűjtemény került náluk kalapács alá. Ebben elég sok dedikált példány is volt (többek között Bessenyeitől, ill. Adytól).

1934 őszén jelent meg a könyvforgalomban a Postatakarékpénztár Árverési Csarnoka. (Itt volt könyvszakértő Pastinszky Miklós.) Ez a könyvárverési anyagát a zálogházakban évről évre felgyülemlett kiválatlan könyvekből merítette. Később már itt árverezték el a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának a fölőspéldányait is. A tételek között sok RMK szerepelt (pl. Pázmány Péter több művének első kiadása), de a könyvek többsége a XIX. század végéről, ill. a XX. század elejéről származott vegyes témakörben. Ugyanakkor sok kéziratot is árvereztek itt (pl. Kossuth, Szemere és Klapka leveleit). Ez a cég árverezte el 1936-ban a Csekonics grófok könyvgyűjteményét, ill. 1939-ben Ernst Lajos könyvtárát. Ebben helyet kaptak kódexek, középkor- és újkori oklevelek, címeres nemeslevelek, erdélyi vonatkozású iratok, ősnymtatványok, RMK-k, magyar szerzők saját kezűleg dedikált művei és híres magyarok könyvtárából származó ex librises vagy saját kezű névaláírással ellátott könyvek.

A könyvértékesítés különböző formái közül mára a legkedveltebbek az egyes antikváriumok által kisebb-nagyobb rendszerességgel szervezett árverések lettek. Ezek nyomon követése régebben – az 1970-es évektől az 1990-es évekig – nagyon egyszerű volt, hiszen ebben az időszakban még csak az Állami Könyvterjesztő Vállalat szervezett könyvaukciókat (1969-től kezdve). Átlagban évente egyet bonyolított le, egészen 1988-ig.

1986-tól már a Könyvértékesítő Vállalat is rendezett könyvárveréseket. Évente kettőt szervezett. Öt árverése volt, az utolsót 1988. november 25–26-án tartotta. Ezen kívül a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat is értékesített könyveket árverés formájában. Mindezekben az állami aukciókon kívül 1985. április 20-án megtartották az első magánárverést is.

Árverések napjainkban

Az árverési bevételek alakulását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a piacvezető a *Központi Antikvárium*, ill. utódaként a *Márffy és Társa Aukciósház*. Az első árverés, amely 1992. január 9-én volt, a 23. számot kapta.

Az árverési feltételeket alaposabban szemügyre véve megállapíthatjuk, hogy a 28. aukció katalógusában megjelent az az új feltétel, hogy ha a vételi megbízás 5000 Ft feletti összegre szól, akkor a megbízási összeg 10%-át foglalóként előre ki kell fizetni a bolt számára. Ugyanez a katalógus emeli ki azt is, hogy az elárverezésre kerülő védett tételekről egyedi nyilvántartási lapot kell kitölteni az Országos Széchényi Könyvtár részére. A 38. aukciós katalógusban viszont már nincs kikötés a vételi megbízásokat illetően, de ha a már leütött tétel esetében nem állapítható meg pontosan a vevő személye, akkor az antikvárium újra elárverezheti a tételt. Ebben a korszakban csak az utolsó, 59. aukció volt emlékarverés. Ezt Kner Erzsébet 100. születésnapjának tiszteletére rendezték. 1997-ig 60 árverés volt. Ezek során a leütési ár volt a vételár, és a beadó ennek a 66%-át kapta kézhez.

A jelenlegi főtulajdonos, Márffy György 1996-ban nyitotta meg itt a saját antikváriumát társával, Szabó Károllyal közösen. 1997-ben, a 60. árverés (december 13.) után az akkori tulajdonos, Erdős Ákos felkérésére elvállalták a Központi Antikvárium irányítását, később azonban Szabó Károly kivált az üzletből. (Ezután azonban a cég árverési katalógusainak számozása folyamatos maradt. Annyi vál-

tozott, hogy a 61.-től kezdődően az aukciók kizárólagos szervezője és lebonyolítója nem a Központi Antikvárium, hanem a Márffy és Társa Aukciósház lett.) A cég 1999-ben 9 árverésen 61 millió forintos forgalmat bonyolított le. Ők évente általában 5-6 aukciót rendeztek. Reprezentatív katalógusukat 8-900 példányban készítették el. Sok bennük a színes illusztráció, éppen ezért árverési feltételeik is egyedülállóak. Náluk jelenleg a katalógus ára 800 Ft, és az árverési illeték is itt a legtöbb, 16,5%. További szabály, hogy aki nem készpénzzel, hanem hitelkártyával kíván fizetni, annak (a 70. árverés óta) plusz 3% hitelkártya-jutalékot is fizetnie kell. A 64. aukció alkalmával dr. Wintsche István gyűjteménye került elárverezésre.

A cég jótékonyági árverést is szervezett az árvízkárosultak megsegítésére 1999-ben. Ez a 69. aukcióval együtt került lebonyolításra. A jótékonyági árverés teljes bevételét a Magyar Máltai Szeretetszolgálat kapta. A 76. árverés (2000. május 26.) alkalmával a leütési árra felszámított 16,5% illetéket szintén az árvízkárosultaknak utalták át. Korszakunkban az utolsó aukciójuk a 78. (2000. december 8.) volt. Újdonság, hogy lehetett telefonon is licitálni. Egyedi rendeletük, hogy ha a vevő nem tudja a teljes vételárat a helyszínen kiegyenlíteni, akkor az összeg 20%-át helyben foglalóként tartozik kifizetni, a fennmaradó összeget pedig 14 napon belül. Ha ezt nem tudja teljesíteni, a tételt és a foglalót az antikvárium megtartja. Ha valaki vételi megbízást ad, akkor az összeg 20%-át előlegként tartozik kifizetni. Ha a vétel sikeres, az előleg foglalóként funkcionál. Egyedi ugyanakkor az is, hogy az elkelt ár 80%-át adják vissza a beadónak.

A forgalmi kimutatásban őket a *Honterus Antikvárium és Aukciósház* követi. Ez a privatizáció során, az Állami Könyvterjesztő Vállalat szétválását követően, 1994-ben alakult. A kiskereskedelmet összefogó Libri cég tulajdonában levő bolt készletét és helyiségbérleti jogát az ott dolgozó 7 alkalmazott által alapított kft. vásárolta meg a Vagyonügynökségtől. A kft. üzletrészeiből kétnyolcadot Greguss István, a korábbi üzletvezető, később ügyvezető igazgató, a további 1-1 nyolcadrészt a hat dolgozó birtokolta. (Azóta a helyzet annyit változott, hogy 1999 nyarán Antal Károly vezetésével három Honterus-tulajdonos és egy alkalmazott kivált a cégből. Ők hozták létre 1999. december 2-án a Múzeum körút 35. szám alatt a Múzeum Antikváriumot.) A Honterus Antikvárium két évvel ezelőtt öt árverésen 21,5 millió forintos forgalmat realizált. Évente átlagosan hat aukciót tartanak, katalógusukat általában 1000 példányban készíttetik el. Ez is reprezentatív, sok színes illusztrációt tartalmaz, de közepes méretű. Pénzért árusítják, ára régebben 200 Ft volt, most 360. Törzsvevőiknek azonban ők is rendszeresen postán küldik el őket. Korszakunkban a legkorábbi árverésükre 1992. február 28-án került sor. Náluk az árverési illeték 1994. december 17-éig 5% volt (ez 1999-től 10%-ra emelkedett). Ők három árverést (1999-től minden évben) rendeztek az árvízkárosultak megsegítésére. Ezek az aukciókon a leütési ár azonos volt a vételárral, nem kellett külön illetéket fizetni. Az első alkalommal az OMIKK ingyenesen biztosította a termet eme nemes célra, és ennek a katalógusnak a kinyomtatása is díjmentes volt. Mindezek mellett az árverés teljes bevétele a Máltai Szeretetszolgálat segélyszámlájára került átutalásra. A következő jótékonyági árverésen befolyt pénzt az Ökumenikus Szeretetszolgálat kapta. A veresegyházi Manila Nyomda ezt a katalógust is ingyenesen készítette el. A 3. ilyen katalógus a Vöröskereszt nyomdájában készült, és az antikvárium a könyvárverés teljes bevételét a Magyar Vöröskeresztnek adta át. Mindhárom eset-

ben Opra Frigyes ajánlotta fel a teljes anyagot. Náluk is lehet telefonon árvezetni. Eltérés a Központi Antikvárium gyakorlatához képest, hogy a vételi megbízás náluk csak akkor válik érvényessé, ha a megbízási összeg 50%-át a megbízó készpénzben befizeti. Ha a vétel sikerült, a vételár kiegyenlítése fejében a tételt a megbízó az üzletben veheti át. Ha nem sikerült, akkor az előleget 8 napon belül postán visszaküldik a megbízónak. Ők 75–80%-ot fizetnek a beadónak. Ha egy tétel nem megy el, a beadó a tételt automatikusan visszakapja, nem kell semmit fizetnie. A tárgyalt időszakban 47 árverést szerveztek meg sikeresen.

A bevételi listán a következő helyet a *Stúdió Antikvárium* foglalja el. Tavalyelőtt az összforgalmuk 16,5 millió Ft-ot tett ki. Évente két árverést tartanak, egyet tavasszal, egyet ősszel. Katalógusuk az 5. árverés (1999. november 27.) óta ugyanolyan impozáns, mint a Központi Antikváriumé, sok színes és fekete-fehér illusztráció van bennük. 2000 novembere óta az árverési tételek angol nyelven is szerepelnek. A cég az első árverést 1996. november 30-án tartotta. Azoknak, akik rendszeresen részt vesznek aukcióikon, ők is postán küldenek katalógust. Náluk az első négy árverésen még nem kellett illetéket fizetni a leütési árra, az ötödiktől kezdve azonban igen: 10%-ot. Különbség a többiekhez képest, hogy ha a vevő az árverés helyszínén nem tud fizetni, és ezt előre bejelenti, akkor a cég 30 napos fizetési haladékot engedélyezhet. Árveréseik időpontja mindig szombat, 10 óra; eddig 7 aukciót szerveztek.

Őket a táblázatban a *Mike és Társa Antikvárium* követi. A cég 1999-ben öt árverésen 9,3 millió Ft-os forgalmat bonyolított le. Évente négy árverést tart. Katalógusát 800-850 példányban készítetteti, el és ingyen adja, ill. azoknak, akik rendszeresen ott vannak az árverésin, postán küldi. Az első árverését a cég Nautilus Antikváriumként tartotta a Fúzió Antikváriummal közösen 1997. február 15-én, a hatodiknak a katalógusán pedig a Lipót Antikvárium név szerepel. Mindaddig az elért árra nem számított fel semmilyen jutalékot, és a katalógusa sem tartalmazott színes felvételeket. Ebben a gyakorlatában 2000. február 26-ától következett be változás. Az ekkor tartott, 14. aukciójára a korábbiaknál sokkal igényesebb katalógussal rukkolt elő; ebben már sok színes illusztráció volt a fekete-fehérek mellett. Anyaga is sokkal magasabb színvonalú volt, mint a korábbiak. Mindezeknek köszönhetően ő is bevezette a korábban még nem létező illetéket, amelynek mértéke, 10%, és a leütési árra kerül felszámításra. A beadónak, ha a tétele elkelt, 65%-ot fizet. Ha a beadott tétel nem kel el, akkor a beadó automatikusan visszakapja a tételét, bármilyen illeték kifizetése nélkül. A cégnek lehet vételi megbízást adni, azonban a többiektől eltérően előleget nem kell fizetni. További változás az eddig említett cégekhez képest, hogy itt viszont nem lehet telefonon licitálni. A szóban forgó időintervallumban 14 árverést rendeztek.

Utánuk az említett listán a *Szőnyi Antikvárium* következik. Szőnyi Endre első munkahelye a Népszínház utcai antikvárium volt, majd az Andrásy úton volt antikvárius. Ezután boltvezető lett a Népszínház utcában, majd a Váci utcai antikváriumban lett boltvezető-helyettes Kárpáti Frigyes alkalmazottjaként. A bolt magánosítása után még rövid ideig árusítottak ott könyvet, majd közös üzletüket 1992-ben nyitották meg a Szent István körút 3-ban Kárpáti és Szőnyi Antikváriuma néven. Együtt 10 árverést rendeztek; az elsőt 1994. március 5-én, az utolsót 1998. december 5-én tartották. Eleinte a beadók a leütési ár 60, majd később 70, ill. 80%-át kapták. A két tulajdonos útjai 1999-ben váltak szét: ekkor nyitotta meg

Kárpáti Frigyes a saját antikváriumát Antiquarium Hungaricum néven a Pilvax köz 1-ben.

A Szőnyi Antikvárium évente két árverést tart, az egyiket tavasszal, a másikat ősszel. Katalógusa 800 példányban lát napvilágot; ezt rendszeres licitálónak postán küldi ki. Egyébként az ára 500 Ft. Ez sokban hasonlít a Központi Antikvárium katalógusára, hiszen ez is olyan nagy formátumú és rengeteg színes, ill. fekete-fehér illusztráció található benne. Első önálló árverését 1999. március 27-én tartotta. Az árverésen elért árra semmiféle külön illetéket nem számít fel, a vételár megegyezik a leütési árral, ugyanakkor a beadó a tétel leütési árának 70%-át kapja kézhez, de a cég az egyedi ritkaságok esetében (pl. József Attila első kiadású, dedikált művei) 80%-ot fizet. Vételi megbízást csak úgy fogad el az antikvárium, ha a megbízó által megjelölt felső értékhatár összegének 50%-át az illető magánszemély a boltban a vételi megbízás regisztrálásakor befizeti. Az árverés után a vételi megbízással megvett tételek csak a teljes összeg kifizetése után vehetők át. Újdonság a többiekhez képest, hogy az árverési feltételek között szerepel az is, hogy szükség esetén belföldre postai szállítást is vállal. 2000. december 31-éig négy sikeres aukciót rendeztek.

A kimutatásban a következő helyet a *Krisztina Antikvárium* foglalja el. Tavalyelőtt két árverést rendeztek, az ebből származó forgalom 8,3 millió Ft volt. A tulajdonos itt Földváry Antal, aki az antikvárium 1998-as megnyitásáig Bedő József Első Budai Árverezőházában dolgozott szakértőként. Évente két árverést tartottak, ill. tartanak, az egyiket tavasszal, a másikat ősszel. A tételek beadóinak a leütési ár 70%-át fizetik ki. Az első aukció 1998. május 8-án volt. Itt a leütési árra még nem számoltak fel semmiféle címen külön járulékot, és nem volt színes a katalógusuk sem. A második aukciótól kezdve a leütési ár 5%-át kellett fizetni árverési illetékként, majd ez 2000 februárjában 10%-ra emelkedett. A cég eddig hat sikeres aukciót bonyolított le.

Őket a *Hess András Antikvárium* követi. Ennek a tulajdonosa Horváth Gábor, aki 1999-ben hat árverést rendezett meg, és ezekből összesen 8,2 millió forintos forgalmat realizált. 1970 júniusától 1997 nyaráig dolgozott a Központi Antikváriumban, és 1989–1997 között vezetett itt árveréseket. Jelenleg egy kis saját boltja van Solymáron, ahol viszont alig van átmenő forgalom. Erre való tekintettel évente hat aukciót tart. Kisméretű és ingyenes katalógusát 1000 példányban adja ki. A beadónak az elkelt ár 60%-át fizeti. Ennyit ad már az első árverés óta; árverési illetéket még most sem számít fel a leütési ár után. Eddig 17 aukciót tartott.

A kimutatásban a következő a Bedő József által vezetett *Első Budai Árverezőház*. Tavalyelőtt hét könyvárverésük volt, az összeforgalom pedig 6,7 millió Ft körül alakult. Az első könyvaukciójukat 1995. október 28-án tartották. Ekkor még 10% árverési illetéket szedtek, ennek mértéke a 11. könyvaukció óta 15%-ra nőtt. Minden hónap első szerdáján könyv- és kézirat-, minden hónap utolsó szerdáján pedig papírrégiség árverés van: ezen nemcsak könyvek szerepelnek, hanem kéziratok, folyóiratok és egyéb nyomtatványok is. Katalógusait törzslicitálónak postán küldi az árverezőház, de a helyszínen is hozzá lehet jutni. A tételek eredeti tulajdonosai a leütési ár 80%-át kapják. A tárgyalat időszakban 27 könyvárverése volt.

Utána jön a táblázatban a *Fehér és Dávid Aukciós Iroda*. A cég két évvel ezelőtt négy árverést tartott, és az összeforgalom 4,8 millió Ft. volt. Katalógusuk 500 példányban jelenik meg. Azoknak, akik minden árverésen vásároltak, postán küldi,

a többi érdeklődő a helyszínen ingyen juthat hozzá. Első árverése 1994. március 13-án volt. Az Aukciós Iroda utolsó, 29. árverését 2001. március 10-én, immár posztumusz tartották: Fehér Alajos ugyanis 2001. január 11-én elhunyt. A Fehér és Dávid Aukciós Iroda ez utolsó árverés után megszűnt. Az aukción elért leütési árakra az első négy alkalommal 5% ÁFÁ-t számított fel, majd a 20. aukcióig 6, 1999-ben 8, végül 2000-ben 10%-ot. A nála beadott tételek leütési árának 62%-át kapta a beadó. Az Aukciós Iroda minden évben 4 árverést rendezett: összesen 28-at.

Őket a jövedelmi kimutatásban az *Antiquarium Hungaricum* követi. 1999-ben négy aukciót tartottak, ezeken az elért forgalom 4,6 millió Ft volt. Katalógusukat 800–1000 példányban készítetik el, törzsvendégeiknek ingyen adják, ill. postázzák, de meg is lehet vásárolnia boltban 100 Ft-ért. A tulajdonos, Kárpáti Frigyes a Szőnyitől való különválás után első önálló árverését 1998. szeptember 26-án tartotta. Ezen és a másodikon még nem számított fel semmiféle illetéket, de a harmadikon már 10% jutalékot tett rá a leütési árra, s ennek mértéke azóta sem változott. Katalógusa kisméretű. Az árverési feltételek között az is szerepel, hogy készpénzfizetési számlát csak a kifizetés napján tudnak adni. Csak nála van az a kikötés, hogy azonos összegű ajánlat esetén a vételi megbízást adó személy előnyt élvez a helyszíni licitálóval szemben. Eddig kilenc árverést tartott. Ezek során a beadó az első aukció óta az elkelt ár 75%-át kapta meg.

A listán az *Atticus Antikvárium* következik, amely 1999-ben három árverésen 4,5 millió forintos forgalmat mutatott ki. A cég évente 2-3 aukciót rendez. Több száz katalógust adnak postára, de a boltban is hozzá lehet jutni. Az első hat árverésen még nem kellett a leütési ár után illetéket fizetni, de a 7. aukción, amelyet a nemrég nyílt Tordai Antikváriummal közösen rendezett, az árverési jutalék mértéke már 10% volt, és azóta is változatlan. A későbbiekben is szívesen rendezett közös aukciókat váltott partnerekkel, de ettől függetlenül a beadónak mindig 70%-ot ad. A vételi megbízással megvett tételeket jelenleg 14 napon belül el kell vinnie az új tulajdonosnak. Ennek lejártával az árvevő cégnek joga van a tételt másnak eladni vagy újra árverésre bocsátani minden kártérítési felelősség nélkül.

A jövedelmi nagyságrendet alapul véve az *Arkánium Antikvárium* foglalja el a következő helyet. A boltot, amely a Szent István krt. 6-ban van, 1996-tól Mike Zoltán irányította egészen 1999. március 15-éig, amikor átadta Jenei Bélának, aki a mai napig sikeresen működteti azt. A cég két évvel ezelőtt két aukcióból 4,5 millió Ft-os forgalmat mutatott ki. Az első árverés 1999. november 24-én volt. Ekkor még a vételár megegyezett a leütési árral. A 3. könyvárverésen azonban a leütési árra már 10% illeték került felszámításra. Ez azóta is így van. Eddig öt árverése volt. Az utolsón nemcsak könyvek, hanem kéziratok is kalapács alá kerültek. Azok, akik mindegyik árverésen ott vannak, a katalógust postán kapják. A tételek beadóinak 70%-ot ad az antikvárium, de az aukcióra való tételfelvétel során erősen szelektál. Ez abban nyilvánul meg, hogy azokat a könyveket be sem veszik, amelyek várhatóan 10 000 Ft alatt kelnének el. Az árverés ideje alatt vagy utána kell a helyszínen fizetni, illetve a vételár 20%-át foglalóként átadni. A fennmaradt összeget 10 napon belül kell a vevőnek kifizetni, és ha ezt valamilyen okból elmulasztja, akkor ajánlata érvénytelennek minősül, és a cég a foglalt meg tartja. Eltérés a többi aukció feltételeihez képest, hogy az árverés folyamán el nem kelt tételek később nem kérhetők újraárverezésre.

Következik a *Múzeum Antikvárium* Tavalyelőtti egyetlen árverésük során 4,3 millió forintos forgalmat bonyolítottak le. Első aukciójukat 1999. december 11-én rendezték meg. Eddig négy sikeres és színvonalas árverésük volt. Katalógusukat kb. 300 példányban készítették el, és ezek nagy részét törzsvevőinek postán kiküldik, azonban a boltjukban is hozzá lehet jutni, ára 200 Ft. Évente 2-3 árverést terveznek. Ezek az illeték mértéke a leütési ár 12%-a. A tételek beadónak viszont az elkelt ár 80%-át fizetik. Ez egyedülállóan magas, rajtuk kívül csak a Központi ad ennyit a beadónak. Leginkább ennek köszönhető, hogy mindig jó árverési kínálatuk van.

A következő helyen az *Abauj Antikvárium és Régiségbolt* áll. 1999-ben négy árverést tartottak, az ezekből származó forgalmuk 3,7 millió Ft volt. Az első aukciójuk 1996. november 16-án volt. Egészen a 6. árverésig a leütési ár volt a vételár, ez aztán előbb 6, majd 10%-ra emelkedett. Ma a beadó a leütési ár 70–80%-át kapja kézhez. Pontos mértéke a tulajdonossal történő előzetes szóbeli egyeztetés eredménye. Vételi megbízást személyesen, telefonon és SMS-en is lehet adni. Ha a vétel sikerült, a megbízónak hét napon belül ki kell fizetnie a vételárat. Amennyiben erre nem kerül sor, az antikvárium az ily módon megvett tételleket postázza a megbízó címére, de a teljes vételárra még további 20% késedelmi díjat is felszámít. Katalógusai a formátumot tekintve a Központiéhoz hasonlítanak. Rendszeres licitálóinak postán küldi ki, de az árverés kezdete előtt és a boltban is ingyen lehet hozzájutni. Eddig a cégnek 16 hagyományos könyvárverése volt.

Ezután a listán az *Opera Antikvárium* következik. 1999-ben egy aukciót rendezett és az ebből származó forgalom 2,6 millió Ft volt. Továbbra is évi egy aukciót rendez. Első árverése 1999. december 9-én volt. Ennek során a leütési árra 5%-ot számított fel illetékként. 2000-ben az illeték mértéke már 10%-ra módosult. A beadónak a leütési ár 70–80%-át fizeti a beadott anyag állapotától és ritkaságától függően. Katalógusait törzsközönségének postán küldi, de az üzletben is ingyen lehet hozzájutni. Eddig két aukciójuk volt.

A következő helyen az *Ex Libris Antikvárium* áll. A cég 1999-ben két aukciót rendezett, és 2,4 millió Ft-os forgalmat mutatott ki. Legelső (korszakunkba tartozó) árverését 1992. május 16-án tartotta. Ettől kezdve 2000. szeptember 22-éig összesen 30 árverést rendezett. Katalógusait a tulajdonos postán küldi azoknak, akik rendszeresen megtisztelik jelenlétükkel az árveréseit, de a boltjában is ingyen adja azokat. Kis formátumúak, a Horváth Gáboréhoz hasonlítanak. A 30. árverés volt az első, amelyen árverési díjat számított fel a leütési árra. Ennek mértéke 10% volt. Beadónak 70%-ot fizet a leütési árból. Évente 2, a tárgyalt időszakban összesen 18 aukciót bonyolított le.

A pénzforgalmi listán következő a *Pastinszky Antikvárium* lenne (évente egy árveréssel és 1999-ben 2,2 millió Ft-os kimutatott forgalommal), azonban mivel a székhelye nem Budapesten, hanem Szentendrén van, majd a fővárosi antikváriumok és árverések sorba vétele után tárgyaljuk.

Így a *Psyché Antikvárium* kerül sorra, 1999-ben évi egy árveréssel és 1,2 millió Ft-os kimutatott forgalommal. Az első aukciót 1999. június 3-án bonyolította le. Ezen még a leütési ár volt a vételár, a következőn azonban már 8% árverési jutalékkal nőtt. Az első katalógusa kicsi, a Horváth Gáboréhoz, a második nagy formátumú, a Központiéra hasonlít. Kipostázva és a boltban egyaránt ingyenes. 2000. december 31-éig összesen két árverésük volt.

A pénzforgalom alapján készült lista fővárosi antikváriumokról szóló része itt ér véget. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Budapesten csak ennyi cég rendezett volna árverést. A többi árverező sorrendje azonban már teljesen szubjektív alapú.

* * *

A *Nyugat Antikvárium* az első árverését 2000. május 14-én tartotta a Parnasszus Antikváriummal közösen. Ezen az árverési költség 5% volt, és a beadóknak a leütött ár 65%-át fizette ki az antikvárium. A cég a 2. aukciót már önállóan rendezte, és az árverési költség mértéke 10%-ra módosult, de a beadók ugyanúgy 65%-ot kaptak a leütési ár után. A katalógust mindkét esetben ingyen terjesztették. Eddig a cég csupán két árverést rendezett.

A *Custos–Zöld Könyvesbolt és Antikvárium* eddig egy árverést rendezett: 2000. október 14-én. A tételek beadói 67%-ot kaptak, a vevőknek pedig 10% illetéket számítottak fel a leütési árra. A katalógus olyan formátumú volt, mint az Arkánium Antikváriumé, s ingyen lehetett hozzájutni.

A *Font Antikvárium* első árverése 1997. április 12-én volt. Az első két alkalommal a vételár a leütési ár volt, a harmadiknál azonban már 10% árverési illetéket is kellett fizetni. A beadónak az elkelt ár 60–80%-át fizeti a tulajdonossal történő megállapodás alapján. Két önálló árverése volt.

Az *Ulysses Galéria* az első könyvárverését 1997. február 13-án tartotta. Az első három, majd a 4–5. árverésének katalógusa összevontan jelent meg. Minden alkalommal a leütési ár volt a fizetendő vételár is, később azonban előbb 5, majd pedig 10% illetéket számítottak fel. Miután a cég 2001 januárjában áttette a székhelyét a Maros u. 27-be, már nem árverez könyveket olyan intenzitással, mint régen, csak postatörténeti dokumentumokat. Összesen 35 könyvárverést rendezett.

2000-ben kezdte meg működését – de nem antikváriumként – a *Pergamon Árverési Iroda*. A cég a 2000. november 11-én tartott árverésével mutatkozott be. Az első aukción nagyon színvonalas anyagot tudott felmutatni, amit a magas leütési árak is híven tükröztek. A vételárat a leütési ár, plusz 10% illeték alkotta. Az árverési feltételek közül különleges figyelmet érdemel az 5. pont. Eszerint az árverés során a tétel leütésével megszerzett vételi jog 14 napig van érvényben. Ennek lejártával az Árverési Irodának joga van a tételt másnak eladni vagy újra árverésre bocsátani minden kártérítési felelősség nélkül. A tárgyalat időszakban egy árverésük volt.

A vidéki könyvaukciók közül a legrangosabbak a szentendrei *Pastinszky Antikvárium* által szervezett árverések, amelyeknek a színhelye viszont mindig Budapest volt. Ezeket nem csak könyvek, hanem különféle iratok, oklevelek is rendszeresen gazdát cserélnek. Aukcióik sorát az 1998. április 24-én megtartott árverés nyitotta. Ezt azután még öt követte, kisebb-nagyobb rendszerességgel. Ezek sorában a 4. fokozott figyelmet érdemel, hiszen az 9 napig tartott (2000. április 3–12.). Ennek kínálatát az interneten is közzétették. A tételekre személyesen, levélben, faxon vagy e-mail formájában lehetett licitálni. A megemelt árak listáját 2000. április. 4-én, 6-án, és 11-én közölte a cég az interneten. Azokat a tételeket, amelyek nem keltek el, további három hónapig lehetett megvenni az üzletben, ill. az interneten keresztül. Az 1. és a 2. aukció alkalmával még nem volt árverési illeték, a 3-on ez már 6%, a 4-en és az 5-en pedig már 10% volt. A tételek

beadói az első négy árverés alkalmával a leütési ár 85%-át kapták kézhez, de az 5. aukcióra beadott tételek gazdáinak már csak 80%-ot adott az antikvárium. Minden egyes árverési jegyzék hátoldalának a verzóján egy egyszerű szentendrei térkép található. Ennek az a célja, hogy a bolt elérhetőségét könnyebbé tegye.

A következő nagy hagyományú könyvárverések színhelye Miskolc, ahol tavalyelőtt a táblázat tanúsága szerint egy árverés volt, és ahol az antikvárium 1999-ben 1,1 millió Ft-os forgalmat bonyolított le. *Ducsai István* antikvárius itt már négy árverést szervezett. Mindezek után a tárgyalt időszakban Budapesten is tartott két aukciót. Ezekben a leütési ár volt a tényleges vételár, és a tételek beadóinak mindig a leütési ár 70%-át adta. Összesen tehát hat aukciója volt a tárgyalt időszakban.

Meg kell még említenünk a szegedi *Könyvmoly Antikváriumot*, amely az első – és eddig egyetlen – könyvárverését Szegeden tartotta 2000. november 11-én. Itt sem számított fel illetéket a tulajdonos az elkelt ár után.

Végül, de nem utolsósorban említést kell még tennünk a *Fekete Hattyú Virtuális Antikváriumról*, amely úgy szervez árveréseket, hogy nem rendelkezik tényleges üzlethelyiséggel. A címben jelzett időszakban három aukciója volt. Az elsőről sajnos nem rendelkezünk információval, a másodikat a Kossuth Klubban, a harmadikat 2000. október 12-én tartotta az Olasz Kultúrintézetben. Ez utóbbin már 10% volt az árverési jutalék. Vételi megbízás telefonon vagy e-mail-ben (*bswanlender.hu*) adható neki.

Korszakunkban tartott még egy-egy árverést az *AD Kiadó* (1993) és a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár* (1996), kettőt a *Miskolci Antikvár Kft.* (1992, 1996) és hetet a *Műgyűjtők Galériája Aukciós Ház* (1994–1996). E cégek 1996–2000 közötti árveréseiről sajnos nem rendelkezünk információval.

A fővárosi és vidéki aukciók számbavétele után meg kell még említenünk, hogy Walloschek Miklós tájékoztatása szerint ebben a korszakban Debrecenben is voltak könyvárverések, de ezekről bővebb felvilágosítást sajnos sem ő nem tudott adni, sem nekünk nem sikerült szerezniük.

Néhány érdekes adat az árakról

Az utóbbi években, főleg 1989-től kezdve a könyvárak rohamos emelkedése figyelhető meg. Különösen szembetűnő ez az RMK-k esetében. Pl. Pázmány Péter *Hodegus 1637* (RMK. I. 637.) a Központiban 1983-ban 6000-ról 16 000-re ment fel, 1999-ben az Opera Antikvárium árverésén 45 000-ért indult és 110 000-ért kelt el. Bonfinius, *Antonius Rerum Hungaricum ... 1581* (RMK. III. 706.) és hozzákötve *Decretorum seu articulorum... 15811* (RMK. III. 705.) c. műve a Központiban 1976-ban 2400-ról indulva 8500 forintért kelt el, 1978-ban 4500-ról indult és ugyanennyiért vitték el, 1983-ban 8000-ról 14 000-re 2000-ben az Opera Antikváriumban pedig 50 000-ról 300 000-re ment fel az ára. Comenius *Orbis seensualium pictus trilinguis* című, 1708-ban megjelent munkájának (RMK. I. 1798.) az ára a Központiban 1970-ben 420 forintról 2100-ra, de 2000-ben már 120 000-ről 160 000-re módosult. Werbőczy István könyve, a *Decretum. Az az, Magyar és Erdély országnac... 1571* (RMK. I. 87.) a Központiban 1969-ben 1600-ról indult és ugyanennyi volt a leütési ára is, 2000-ben már 800 000-ről 3 000 000-ra ugrott fel. Szenczi Molnár Albert *Discursus de summo* című, 1630-ban meg-

jelent műve (RMK. I. 594.) 1981-ben a Központiban még 1800-ról 4900-ért ment el, 1994-ben viszont már a Honterusnál 40 000-ról indult, és ugyanennyiért vitte el az új tulajdonos. Apafi Mihály Marcus Fridericus Wendelicusának (1674, RMK. I. 1161.) az ára a Központiban 1978-ban 1500-ról 3000-re, 1987-ben 3000-re, 1987-ben 3000-ról 6000-re, a Stúdiónál 1999-ben 40 000-ról 90 000-re kúszott fel. Eszterházy Pál Mennyei korona című művének (1696, RMK. I. 1496) az ára az alábbiak szerint alakult: a Központiban 1979-ben 5000-ról 7000-re, a Honterusban 1998-ban 86 000-ról 140 000-re ment fel. Istvánffy Miklós Regni Hungarici Historia ... (1685) című munkáját (RMK. III.3351.1) a Központiban 1976-ban 200-ról 2000-re, 1978-ban 400-ról 5000-re licitálták fel, 1992-ben 8000-ról indult, és ugyanennyiért vitték el, viszont a Stúdióban 1999-ben 60 000-ról indult és a licit vége 100 000 forint lett.

Ez az árrobbanás azonban nem csak az RMK-knál figyelhető meg. Széchenyi István Hittel című művének első kiadása 1989-ben az ÁKV Kamaránál 1800-ról indult, és 2900-nál állt meg. 1999-ben viszont már a Szőnyinél 15 000-ról kezdett és 40 000-nél koppant a kalapács. Dugonics András Etelka című művének 3. kiadása (1805) 1989-ben az ÁKV-nál 1200-ról indult és ugyanennyiért ment el. Tíz évvel később a Szőnyinél viszont már a kikiáltási ára 12 000 volt, a leütési ára pedig 80 000 forint lett. A nyolckötetes Hóman–Szekfű-féle Magyar történet ára 1989-ben a Téka árverésén 4500-ról 7000-re, 1999-ben a Honterus jótekonysági aukcióján pedig 14 000-ról 82 000-re módosult. Ifj. Palugyay Imre Buda-Pest szabad királyi városok leírása (1852) című munkájának árát 1983-ban az ÁKV-nál 1500-ról 4300-ra, 1999-ben a Központi árverésén 40 000-ról 60 000-re verték fel. Jaschik Álmosnak A könyvkötőmesterség (1922) című könyve 1991-ben a Miskolci Antikvár Kft. árverésén még 240 forintért indult és 1000 forintig ment, 1999-ben viszont a Mike és Társánál már 3000-ról 10 000-re ugrott. Az ember tragédiájának első kiadása 1990-ben az ÁKV-nál 1200-ról indult és a leütési ára is ennyi maradt, ugyanakkor 1999-ben a Központi aukcióján 25 000-en kezdett és 140 000-nél állt meg. Arany János Őszikék című művének első kiadása (1894) 1989-ben az ÁKV-nál 1 000-ról 2700-ra, 1999-ben a Honterusnál viszont már 14 000-ról 130 000-re ment fel. Utolsónak pedig álljon itt egy nagyon elgondolkodtató adat: Bevilacqua Borsody Béla: Pest Budai kávéházak 2 kötet (1935) ára 1983-ban az ÁKV-nál 600-ról 1000-re, 1998-ban a Stúdiónál 2000-ról 24 000-re, 2000-ben pedig a Mike és Társánál 10 000-ról 62 000 forintra szaladt fel.

A legjobb tudomásunk szerint tehát 1992. január 1-je és 2000. december 31-e között összesen 373 könyvárverés volt Magyarországon. Mindezen adatok tehát azt bizonyítják, hogy a könyvek rohamos drágulása miatt az az ember cselekszik jól, aki a felesleges pénzt nem bankban tartja, hanem könyvbe fekteti. A könyvbe fektetett tőke ugyanis nemcsak a jövőbeni pénzbeli gyarapodást, hanem a szellemi tőke sokszorosítását is elősegíti, tehát többszörös haszna van.

Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani elsősorban Mészáros Ildikónak, továbbá Walloschek Miklósnak, Földváry Antalnak valamint mindazon antikváriusoknak és gyűjtőknek akik e munka létrejöttében szóbeli közléseikkel és egyéb módon is fáradhatatlanul segítettek munkánkat.

Szabó Róbertné